

Tuusulan Rantamon ja Seittelin pesimälinnusto 2022

Juha Honkala
Seppo Niiranen

Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry.

KESKI- JA POHJOIS-UUDENMAAN LINTUHARRASTAJAT APUS RY. 2 | 2022

ISBN 978-952-68657-5-1

Kannen kuva: Naurulokit valmistautumassa pesintään Seittelissä. © Juha Honkala
Raportin ilmakuva: © Jouko Vuori
Karttapohja: © Maanmittauslaitos

Johdanto	3
Tutkimusalue	3
Menetelmät	4
Tulokset	5
Lajikohtainen tarkastelu	7
Rengastustoiminta Rantamon ja Seittelin kosteikoilla	9
Huomioita ja suosituksia	10
Kirjallisuus	12

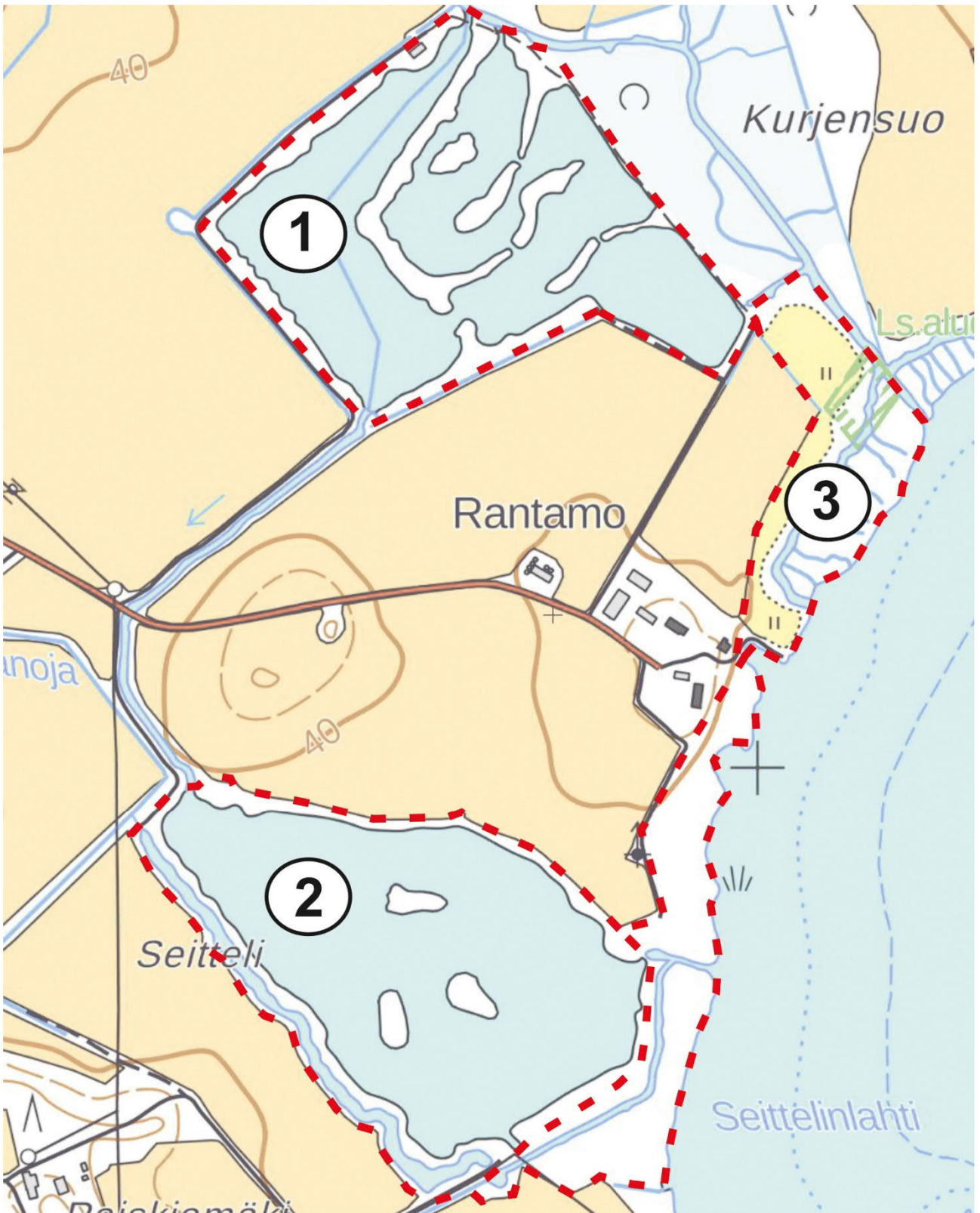
Johdanto

Tuusulan Rantamon ja Seittelin kosteikot Tuusulanjärven länsirannalla ovat maakunnallisesti arvokas lintujen pesimäalue. Lintuharrastajille kosteikkoalue on Keski-Uudenmaan tärkeimpiä retkikohteita. Kosteikot rakennettiin kahdessa vaiheessa 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana ja niiden tarkoitus on ollut kerätä Tuusulanjärveen laskevien Sarsalanojan ja Haukkalanojan ravinteita. Rantamon kosteikon ensimmäinen vaihe valmistui 2001 ja Seittelin kosteikko vuonna 2009, jolloin myös Rantamon kosteikko sai nykylaajuutensa. Kosteikkojen yhteenlaskettu pinta-ala on noin 30 hehtaaria. Valmistuessaan kosteikot muodostivat Suomen suurimman rakennetun vesiensuojelukosteikon. Molempien kosteikkojen suunnittelutyössä huomioitiin alusta alkaen myös linnuston tarpeet. Rantamon kosteikolle rakennettiin niemiä ja saaria, Seitteliin saaria. Rakentamis- ja suunnitteluajanaan kosteikkorakentaminen oli Suomessa uusi asia, joten monia asioita kokeiltiin ensimmäistä kertaa. Lyhyen historiansa aikana kosteikkojen luonto ja soveltuvuus linnuille on muuttunut nopeasti. Pian rakentamisen jälkeen kosteikot olivat avoimia ja matalakasvuisia, mutta vuosien saatossa pensoittuminen ja ruovikoituminen on lähtenyt vahvaan kasvuun. Pesimälinnuston muutoksia on dokumentoitu matkan varrella kokonaislajiston ja parimäärien osalta niukasti, mutta mm. naurulokkien pesimäkantaa on seurattu tarkasti. Tässä raportissa kuvaillaan pesimäkauden 2022 linnustokartoituksen tuloksia kaikkien pesimälajien osalta molemmilta kosteikoilta sekä näiden väliin jäävältä Tuusulanjärven rantavyöhykkeeltä. Työ tehtiin Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tilauksesta, osana ympäristöhallinnon Helmi-elinympäristöohjelmaa, *jonka tavoitteena on vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja turvata luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja sekä hillitä ilmastonmuutosta ja edistää siihen sopeutumista* (kursivoitu osuus lainattu Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tiedotteesta).

Ympäristöministeriön Helmi-hankkeen taustalla on kosteikkojen huono tila koko maassa. Kosteikot kärsivät rehevöitymisestä, umpeenkasvusta, veden samentumisesta ja vieraslajeista. Ongelma on maan laajuinen ja niin mittava, että sekä kuntia että yhdistyksiä on kannustettu rahalla kosteikkojen hoitoon em. Helmi-hankeella, jotta kosteikkolajien taantuminen saataisiin pysähtymään. Tämän raportin lajilistaan on kirjattu kunkin lajin uhanalaisuutta kuvaava kirjainmerkintä. Rantamo-Seittelin 38 pesimälajista peräti 15 on uhanalaisia tai silmälläpidettäviä.

Tutkimusalue

Rantamo-Seittelin kosteikot on rakennettu Sarsalanojan valuma-alueen (20 km²) alajuoksulle kokoamaan mm. viljelysmaiden ravinteita. Kosteikkojen keskimääräinen vedensyvyys on 60 cm, syvimmissä kohdassa vettä on 200 cm. Rantamon ominaisleimaa ovat niemet ja saaret, kun taas Seittelissä keskipisteenä on naurulokkiyhdyksunnan asuttamat saaret. Rantamon kosteikon niemet ja saaret ovat pensoittuneet ja nuori puusto on lehtipuuta: koivua, terva- ja harmaaleppää ja pajuja. Näiden alla on paikoin intensiivistä järviruokokasvustoa. Seittelin rantavyöhyke on järviruoko- ja osmankäämivoittoista. Pesimäsaarten pensoittumista on talvesta 2013 alkaen torjuttu Apus ry:n raivaustalkoin, joilla kasvillisuus on saatu pidettyä matalana ja siten mm. naurulokkiyhdyksunnalle soveliaana pesimäalueena. Tuusulanjärven rantavyöhyke kosteikkojen välissä on rehevää sara- ja tervaleppäluhtaa, joka Rantamon kosteikon kohdalla on puutonta. Tutkimusalueen noin 38 ha pinta-alasta Rantamon kosteikon osuus on 16 ha (vesialue 14 ha, maa-ala 2 ha), Seittelin 16 ha (vesialue 15 ha, maa-ala 1 ha) ja rantavyöhykkeen 6 ha.

Kuva 1. Tutkimusalueen osa-aluejako: 1. Rantamo, 2. Seitteli, 3. rantavyöhyke.

Menetelmät

Pesimäkaudella 2022 Rantamo-Seittelin pesimälinnusto kartoitettiin kolmen käyntikerran menetelmällä. Kolmen käyntikerran kartoituksissa saadaan jonkin verran aliarvioita lintujen todellisista määristä, mutta

saadut tulokset antavat hyvän käsityksen pesimälajistosta ja niiden runsaudesta. Kartoituksessa sovellettiin yleisesti käytettyä kartoitusohjetta (Koskimies & Väisänen 1988). Kartoituskäyntejä tehtiin kolme kullekin alueelle siten, että kartoitusaamuna tutkittiin joko Rantamon kosteikko tai Seittelin kosteikko. Rantamon käyntien päivämäärät olivat 30.5., 4.5. ja 10.6. ja Seittelin käyntien 31.5., 5.6. ja 11.6. Rantavyöhykkeen pohjoisosassa tutkittiin Rantamo-käyntien aamuina ja eteläosa Seittelin käyntien aamuina. Vesilintuja laskettiin 4.5. ja 18.5., sekä kaikilla kartoituskäynneillä. Naurulokkien pesimäyhdyskunta ilmakuvasiin 23.5. Erilaisilla lisäkäynneillä koottiin täydentävää lintutietoa, mm. vesilintupoikueista. Kaikki havainnot tallennettiin BirdLife Suomen ylläpitämään Tiira-havaintotietokantaan, siten että linnun tarkka paikka kirjattiin karttasovellukseen. Näin saatiin koottua Rantamo-Seittelin lintukartoituksen havaintotiedosto, josta havaintoja tuotiin lajikohtaisesti Google Maps-karttasovellukseen lähempää tarkastelua ja reiviirin lukumäärän tarkkaa määrittämistä varten. Tärkeimmät maastokäynnit ajoitettiin toukokuun lopulle ja kesäkuun alkupuolelle, jolloin myöhäisimmätkin muuttajat olivat saapuneet kosteikoille. Kartoitustyötä tehtiin vain hyvän sään vallitessa, eli kartoitusaamut olivat heikkotuulisia ja sateettomia. Molemmilla kosteikoilla käytettiin apuna soutuvenettä, joten mikään kolkka kosteikoilla ei jäänyt ohjesäännön mukaisesti 50 m kauemmas kartoittajasta.

Tulokset

Rantamo-Seittelin pesimälajisto on monipuolinen ja runsas ja sisältää useita vaateliaita kosteikkolajeja (taulukko 1). Sorsalintuja kosteikoilla pesi kahdeksan lajia ja uikkuja yksi laji. Rantakanoja pesi alueella kolme lajia, nokikana runsaimpana. Kurki pesi kosteikkojen ulkopuolella, mutta pesinnässä onnistuttuaan kurkipari ruokaili kosteikolla ja toi myös poikueen ruokailemaan. Kartoitusalueella tavattiin pesimäaikaan yhteensä kuusi kahlaajalajia, mutta pesimälajeiksi näistä tulkittiin vain pikkutylli ja rantasipi. Lokkilintuja pesi kaksi lajia: naurulokki ja kalatiira. Naurulokki oli kosteikkoalueen runsaslukuisin pesimälaji ja pesimäaikaan kosteikkojen näkyvin laji. Varpuslintuja kosteikoilla pesi yhteensä 19 lajia, ruokokerttusen ollessa ylivoimaisesti runsain pesimälaji. Merkillepantavaa on vaatelioiden ja vähälukuisten rastaskerttusen (3) ja rytikerttusen (20) runsaus. Pesimälajien lukumäärä oli 38 ja pesimäaikaan tavattujen, potentiaalisten pesijöiden 8.

Jo 49 % maailman lintulajeista on taantunut hälyttävän nopeasti ihmisen aiheuttamista toimista johtuen (BirdLife International, 2022). Rantamo-Seittelin kosteikkojen alueella Suomessa uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja oli 15 (39,5 %) (Lehikoinen ym.).

Tietyn alueen suojelutarpeiden ja pesimälinnuston suojeluarvon arvioimiseksi on hiljattain julkaistu päivitettyt lajien suojeluarvot, eli ns. SA-arvot (Rajasärkkä ym. 2022). Lintujen suojeluarvot ovat työkalu arvottaa luontoa tai yksittäisiä lajeja. Olemme laskeneet Rantamo-Seittelin pesimälajiston suojeluarvot ja koko tutkimusalueen suojeluarvon (taulukko 1), jotta tämän raportin pesimälintutiedot olisivat helpommin vertailtavissa muiden lintuvesien pesimälintutietojen kanssa. Elinympäristön tai pesimälajiston suojeluarvo (ESA) saadaan kertomalla kunkin lajin (I) muunnettu parimäärä (M_i) ko. lajin suojeluarvolla (SA_i) ja laskemalla yhteen näin saadut luvut: $ESA = \sum (SA_i \times M_i)$. Ennen laskutoimitusta kunkin lajin parimäärä muunnetaan potenssiin 0,7. Rantamo-Seittelin tutkimusalueen ESA-arvo on huomattavan korkea 902,91; arvoa kohottaa naurulokkiyhdyskunnan merkittävä osuus.

Taulukko 1. Rantamo-Seittelin tutkimusalueen pesimälajiston parimäärät 2022 kartoitustulosten mukaan. RedList= lajin uhanalaisuusluokitus 2019 (NT=silmälläpidettävä, VU=vaarantunut, EN=erittäin uhanalainen). Sarakkeissa Rantamo, Seitteli ja rantavyöhyke kunkin osa-alueen parimäärä. SA koko=kunkin lajin parimäärän suojeluarvo (kts. teksti), näiden summa= ESA-arvo eli alueen elinympäristön suojeluarvo.

Laji	RedList	Paria yht.	Rantamo	Seitteli	Rantavyöhyke	SA koko
Laulujoutsen		2	1		1	0.97
Haapana	VU	3	2	1		13.16
Tavi		6	2	4		3.86
Sinisorsa		16	4	10	2	1.39
Heinätaavi	VU	1		1		8.10
Lapasorsa		3	1	1	1	4.75
Tukkasotka	EN	1	1			8.50
Telkkä		4	2	2		2.64
Silkkiiukku	NT	2		2		5.36
Luhtakana		1			1	0.60
Liejukana	VU	1		1		5.50
Nokikana	EN	6	1	4	1	36.45
Kurki		1	1			0.70
Pikkutylli	NT	1		1		2.30
Rantasipi		1		1		0.20
Naurulokki	VU	897		897		711.68
Kalatiira		15		15		11.98
Sepelkyyhky		3	1		2	0.43
Käki		2	1		1	0.32
Niittykirvinen		2	1		1	0.65
Västaräkki	NT	4	2	1	1	2.38
Pensastasku	VU	1			1	1.50
Satakieli		2			2	0.97
Mustarastas		7	1		6	0.78
Punakylkirastas		1			1	0.50
Pensassirkkalintu		1			1	0.70
Ruokokerttunen	NT	75	24	24	25	32.86
Rytikerttunen		20	2	11	7	4.89
Rastaskerttunen	VU	3		3		11.22
Pensaskerttu	NT	7	1	1	5	3.51
Lehtokerttu		5	1		4	1.85
Pajulintu		3	1		2	0.22
Kirjosieppo		2		1	1	0.49
Varis		3			3	1.51
Kottarainen		4	1		3	0.79
Peippo		7	1	1	5	0.39
Punavarpuinen	NT	1		1		1.10
Pajusirkku	VU	31	10	10	11	17.70
		1145	62	993	88	902.91

Lajikohtainen tarkastelu

Pesimälajien runsaus ja pesäpaikat vaihtelevat vuosittain. Kunkin lajin runsauteen vaikuttaa mm. lajin elinympäristövaatimukset, edellisen vuoden pesimämenestys, talvehtimismenestys, ravinnon saatavuus pesimäaikaan, sääolot ja petojen määrä. Edellä mainituista tekijöistä, ja muista nimeämättömistä johtuen Rantamo-Seittelin pesimälinnuston koostumus ja lajien runsaus vaihtelee vuosittain. Pesimäkaudella 2022 sääolot olivat lämpötilan osalta suotuisat. Kevään tulvista johtuen vedenpinta oli poikkeuksellisen korkealla toukokuun puoliväliin saakka, jonka jälkeen kosteikoilta pumpattiin vettä pois, jolloin vedenpinta laski nopeasti. Tällä oli suora kielteinen vaikutus monien vesilintujen pesintöihin. Mm. silkkiuikkujen pesinnät ja osa nokikanojen pesinnöistä tuhoutuivat. Seittelin kosteikolla minkki aiheutti valtavaa tuhoa ainakin naurulokkien ja kalatiirujen pesinnöille. Naurulokin tapettuja poikasia todettiin pesäsaarilla olevan useita satoja.

Pesimälinnuston kartoituksissa havaittiin kahdeksan potentiaalista pesimälajia, joista saatujen havaintojen perusteella ne tulkittiin joko muuttomatkalla levähtäviksi tai ruokavieraiksi lähialueilta. Lajit olivat kanadanhanhi (pesi Suvirannassa Järvenpäässä), harmaasorsa (mahdollisesti läpimuuttaja), ruskosuohaukka (pariskunnalla mahdollisesti reviiri Tuusulanjärven muissa osissa), meriharakka (ruokavieras), töyhtöhyppä (pesii kosteikkoja ympäröivillä pelloilla), punajalkaviklo (mahdollisesti läpimuuttaja), kuovi (pesii kosteikkoja ympäröivillä pelloilla), keltavästäräkki (mahdollisesti läpimuuttaja). Alla on lyhyt lajikohtainen tarkastelumme osasta pesimälajeja.

Laulujoutsen

Tutkimusalueella oli kaksi pesivää paria. Rantamon kosteikolla pari on pesinyt jo yli 10 vuotta. Rantavyöhykkeellä laulujoutsen pesi nyt, 2022, ensimmäisen kerran.

Haapana VU

Etenkin Rantamon kosteikko vetää vuosittain haapanoita puoleensa, mutta parimäärä jää vuodesta toiseen vaatimattomaksi (yhteensä 3 paria koko tutkimusalueella 2022).

Sinisorsa

Kosteikoilla ja rantavyöhykkeellä pesi yhteensä 16 paria. Käsitksemme mukaan tämä oli melko tavanomainen esiintyminen. Pesintöjen alettua ja koiraiden jätettyä naaraat hautomaan, kertyy kosteikoille lähialueilta runsaasti sinisorsia kesän viettoon. Elokuun puolivälin tietämällä Rantamon kosteikolle kertyy vuosittain noin 300 sinisorsaa.

Heinätavi VU

Piileskelevän heinätavin pesintää, tai edes läsnäoloa on vaikea todeta. Seittelin kosteikolla pesi yksi pari.

Lapasorsa

Lapasorsa on ollut pitkään poissa Tuusulanjärven pesimälajistosta, mutta on tehnyt paluun aivan viime vuosina. Yhteensä kolme paria pesi tutkimusalueella 2022.

Tukkasotka EN

Voimakkaasti taantunut tukkasotka hakeutuu hanakasti naurulokkiyhdykskunnan suojaan pesimään. Tänä vuonna pesintään viittaava parihavainto tehtiin Rantamon kosteikolta, kesällä 2021 tukkasotka pesi onnistuneesti Seittelin lokkiyhdykskunnassa.

Silkkiuikku NT

Silkkiuikkuja on aivan viime vuosina pesinyt 1–3 paria Seittelin kosteikolla. Tänä vuonna pesinnät tuhoutuivat haudontavaiheessa pesien jäätyä kuivalle maalle vedenpinnan äkillisen laskun myötä.

Liejukana VU

Piileskelevä liejukana jää helposti havaitsematta. Pesimäkauden 2022 havainnoista tulkittiin yksi pesivä pari Seittelin kosteikolta. Poikueita on havaittu muutaman kerran aiempina vuosina.

Nokikana EN

Nokikanoja pesii molemmilla kosteikoilla sekä rantavyöhykellä, mutta runsain se on Seittelissä. Nokikana oli pitkään kateissa Tuusulanjärveltä, mutta on palannut hiljattain alueen pesimälajistoon. Kesällä 2022 pesiviä pareja oli kuusi. Seittelin neljästä pesinnästä kolme tuhoutui veden pinnan äkillisestä laskusta johtuen.

Kurki

Kurki pesii vuosittain Rantamon kosteikon pohjoispuolella Kurjensuolla. Poikasaikaan kurkiperhe ruokailee kosteikkojen ympärillä. Kesällä 2022 kyseinen kurkiperhe yöpyi Rantamon kosteikolla ainakin elokuun alusta alkaen kaikkina öinä aina syysmuutolle lähtöön saakka syyskuun lopulla.

Pikkutylli NT

Pikkutyllipari suunnitteli pesintää Seittelin kosteikon reunalla, mutta yritys ei edennyt poikasvaiheeseen.

Naurulokki VU

Naurulokkien vuotuista kannankehitystä Rantamo-Seittelin kosteikoilla olemme seuranneet tarkasti jo pitkään (Honkala 2019). Vuosina 2020–2022 pesivät parit on laskettu ilmakuvista, jotka on kuvattu toukokuussa haudonta-aikaan, ennen kuin kasvillisuus kätkee hautovat emot. Kaudella 2022 parien määrä oli 897, joka on vähemmän kuin viitenä edellisenä vuonna (kuva 1). Syy vähenemiseen saattoi olla pesimäkauden alussa vallinnut ennätysellinen vedenkorkeus, mistä johtuen pesimäsaarten alavat pesimärannat olivat veden alla. Osa naurulokeista ilmeisesti siirtyi muualla pesimään. Poikasaikaan pesimäsaarilla riehunut minkki tappoi satoja poikasia.

Kalatiira

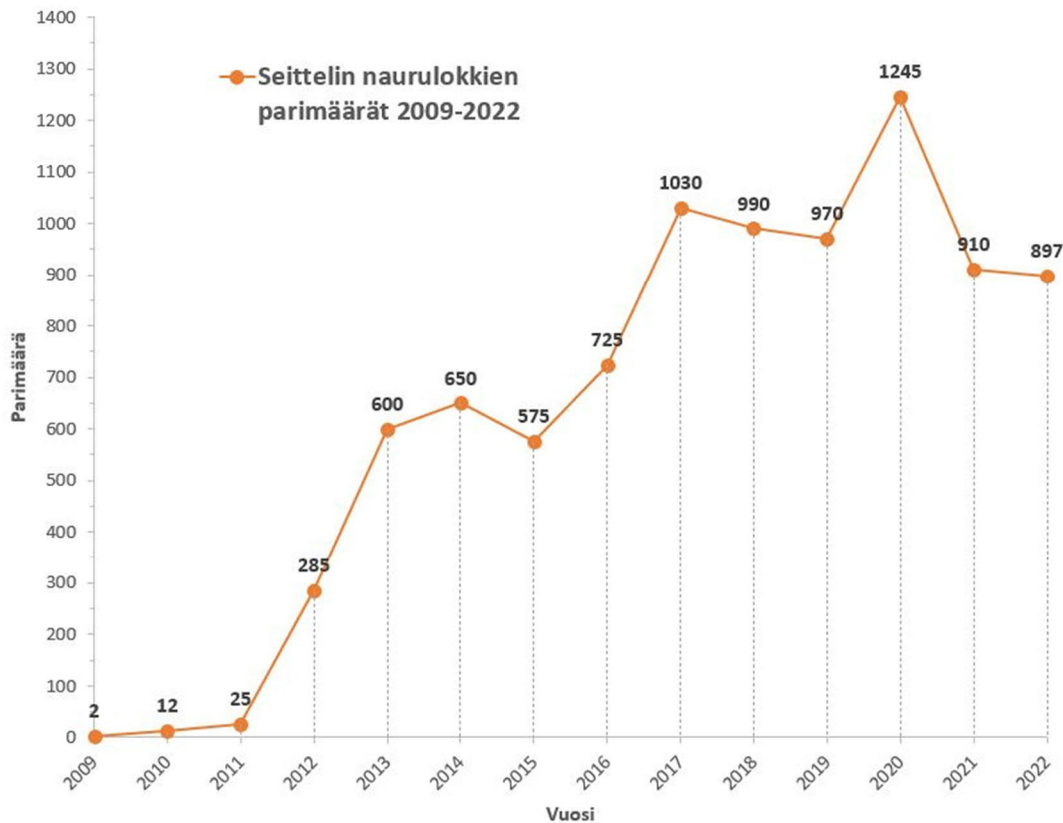
Rantamo-Seittelin kalatiirat (15 paria) pesivät Seittelin kosteikon länsisaaren länsirannalla. Kalatiiran poikaset kärsivät sankasta rikkakasvustosta, vaikka kasvillisuus tuo niille myös suojaa auringonpahteelta.

Ruokokerttunen NT

Ruokokerttunen on Rantamo-Seittelin ja rantavyöhykkeen runsaslukuisin varpuslintu. Pesimäkaudella 2022 alueella pesi 75 paria, jotka jakautuivat tasaisesti kaikille kolmelle osa-alueelle.

Rytikerttunen

Rytikerttunen viihtyy etenkin Seittelin järviruokokasvustoissa (11 paria) ja rantavyöhykkeellä (7 paria). Tutkimusalueen yhteisparimäärä oli peräti 20.

Kuva 2. Naurulokkien parimäärän kehitys Seittelin kosteikolla. Vuosina 2012–2019 parimäärä laskettiin nähtyjen yksilöiden mukaan. Vuosina 2020–2022 parimäärän laskeminen helpottui ilmakuvausten myötä. Hautovat emot ja niiden puoliset on kuvattu toukokuun puolivälin jälkeen illalla, jolloin suurin osa yhdyskunnan linnuista on pesillä.

Rastaskerttunen VU

Seittelin kosteikko on viime vuosina ollut maan parhaita harvinaisen rastaskerttusen pesimäpaikkoja. Lajille riittää sopivassa elinympäristössä melko pienikin, mutta sankka järviruokokasvusto reviirin keskipisteeksi.

Pajusirkku VU

Taantuva pajusirkku pesii vielä suhteellisen runsaana Rantamo-Seittelin alueella. Yhteisparimäärä 31 paria jakautui tasaisesti kautta tutkimusalueen.

Rengastustoiminta Rantamon ja Seittelin kosteikoilla

Rantamon ja Seittelin kosteikoilla on rengastettu pesimälintuja ja läpimuuttajia pitkään. Nykyisessä muodossaan toimintaa on ollut vuodesta 2015 alkaen. Vuosina 2015–2021 Rantamon kosteikon toiminta oli mukana Euroopan laajuisessa seurantapyyntihankkeessa CES (Constant Site Effort). Tämän lisäksi osa rengastustoiminnasta on kohdistettu Luonnontieteellisen museon rengastustoimiston seurantalajeihin. Vuonna 2022 Rantamon ja Seittelin kosteikoilla rengastettiin noin 2 500 lintua. Runsaimmin rengastettiin naurulokkeja (707) ja ruokokerttusia (450).

Huomioita ja suosituksia

Rantamon kosteikolla pesi 23 lajia, joiden yhteisparimäärä oli 62. Runsaimmat lajit olivat ruokokerttunen (24 paria) ja pajusirkku (10 paria).

Seittelin kosteikolla pesi 22 lajia, parimäärä oli 993, joista naurulokkeja oli 897 paria. Jos naurulokki jätetään pois parimäärätarkastelusta, oli pesivien parien määrä 93. Seittelin kosteikon runsain pesimälintu naurulokin jälkeen oli ruokokerttunen (24) ja rytikerttunen (11 paria).

Rantavyöhykkeellä pesi 24 lajia 88 parin voimin. Runsaimmat pesimälajit olivat ruokokerttunen (25 paria) ja pajusirkku (11 paria).

Naurulokkien pesimäyhdyskunta Seittelin kosteikon saarilla on koko tutkimusalueen ”kruununjalokivi”. Yhdyskunta on Uudenmaan toiseksi suurin, sillä vain Espoon Suomenojan yhdyskunnassa pesivien parien määrä on suurempi. Yhdyskunnan suojiin hakeutuu pesimään mm. vesilintuja, kuten sinisorsia, nokikanoja ja silkkiuikkuja. Naurulokkiyhdyskunnan elinolojen vaalimiseksi tulisi kaikki hoito- ja kehitystoimet suunnitella siten, että yhdyskunnan tulevaisuus on turvattu. Pesimäsaarten kasvillisuus tulisi saada pidettyä pysyvästi matalana, sillä sankka kasvillisuus on tuhoisaa poikasille ja estää pesänrakentamisen. Vuosina 2013–2021 toteutetut talvikauden raivaustalkoot pesimäsaarilla (Apus ry.) ovat toistaiseksi olleet riittävä vähimmäistoimenpide, mutta toiminta kaipaisi tehostamista. Seittelin pesimäsaarten ympärillä tulee säilyä avovettä, sillä muutoin lokit ja kalatiirat eivät koe saaria turvalliseksi pesimäpaikaksi.

Itäsaaren etelä- ja kaakkoisreunalla kasvavaa järviruokokasvustoa tulisi kaikkien hoitotoimien jälkeenkin olla aina pystyssä runsaasti, jotta rastaskerttusilla olisi niiden tarvitsemaa turvallista elinympäristöä riittävästi. Suositeltavia hoitotoimia ensi tilassa toteuttavaksi Seittelissä olisi kaikissa saarissa kasvillisuuden poistaminen kokonaan raivaten ja esim. polttaen tai pois kuljettaen. Itäsaaren ruokoa tulisi jättää karttakuvan rajauksen mukaisesti (kuva 3). Seittelin kosteikon pohjoisrantaa ei ole tarpeen raivata, mutta lännen ja lounaan puoleista rantaa olisi syytä avata paikoitellen (kuva 3, punaisella merkityt alueet). Seittelin kosteikon itärannan pensaikkovyö on vielä matalahko ja mm. pajusirkuille ja kerttusille sopivan korkuista, mutta pensaikon sekaan noussut, paikoin sankka nuori tervalepikko olisi syytä poistaa mahdollisimman pian (kuva 3, tervalepikko ja muu nuori puusto merkitty sinisellä), sillä puoliavoin pensaikkoranta on nopeasti kasvamassa umpeen.

Rantamon kosteikon niemet ja saaret ovat pensoittuneet ja lehtipuiden kasvu on päässyt vauhtiin. Osa puustosta (harmaaleppä ja koivu) oli pesimäkaudella 2022 korkeudeltaan 6–9 metrisiä ja pensaikko korkeudeltaan yleisesti yli 5-metristä. Pensaikkoja ympäröi sankka ruohokasvillisuus. Kaiken kaikkiaan saaret ja niemet kärsivät umpeenkasvusta, mistä johtuen alue ei kelpaa avoimia näkyviä vaativille vesilinnuille, kahlaajille ja lokkilinnuille pesimäalueeksi. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen Helmi-hankkeessa suunnittelemaat pensaikon ja puuston raivaukset saattavat muuttaa olosuhteet oleellisesti paremmiksi. Jotta toimilla olisi pitkäkestoisia, useita vuosia kestäviä vaikutuksia, saattaisi olla perusteltua käyttää kasvillisuutta torjuvia kankaita tai maa-ainesta rantojen pitämiseksi avoimina laajoilla alueilla. Avovesialueelle sijoitettavat riittävän suuret pesimälautat voisivat olla vetovoimaisia mm. vesilintujen ja lokkilintujen pesimäpaikkoina ja poikueiden lepäilypaikkoina.

Molemmilla kosteikoilla pesintöjä tuhoavat ajoittain supikoira ja minkki. Näiden merkitys vuotuisen poikastuottoon voi olla erittäin suuri (Holopainen ym. 2020). Pesimäkaudella 2022 minkki tappoi useita satoja naurulokin poikasia Seittelin pesimäsaarilla. Arviomme on, että minkki löysi myös vesilintujen pesiä Seittelin kosteikolta. Minkin ja supikoiran metsästys ja aktiivinen loukuttaminen tulisi saada jatkuvaksi toiminnoksi alueelle, jotta pesimälinnuston poikastuottoa voitaisiin turvata.

Kuva 3. Seittelin kosteikolla pesivien pajusirkun, rytikerttusen, ruokokerttusen ja rastaskerttusen tapaamispaikat 2022. Karttaan on merkitty punaisella rantaviivan alueet, joilta kasvillisuuden voisi poistaa maata myöten. Saarissa raivattavat alueet on ympyröity. Sinisellä on merkitty alue, jolta nuori tervalepikko yms. tulisi poistaa, jotta puoliavoin pensaikkoranta säilyisi pesimälinnustolle soveliaana.

Kuva 4. Naurulokkiparit Seittelin länsisaarella 23.5.2022. Pesä on tasaisin välein, kautta koko saaren. Kuvaushetkellä kasvillisuus oli vielä matalaa talvikaudella tehdyn raivauksen jäljiltä. Kuvassa erottuvat kasvittomat alueet ovat maarakennuskankaalla avoimina pidettyjä alueita. Kuva: Jouko Vuori.

Kirjallisuus

BirdLife International. 2022: State of the World's Birds 2022: Insights and solutions for the biodiversity crisis. Cambridge, UK: BirdLife International

Holopainen S., Väänänen, V-M., Fox, A. D. 2020. [Artificial nest experiment reveals inter-guild facilitation in duck nest predation](#). Glob Ecol Conserv e01305.

Honkala, J. 2019. Naurulokki Tuusulanjärven pesimälintuna. Tringa 4/2019: 122–129.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019b: Linnut. Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019: 560–570. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Rajasärkkä, A., Lehtiniemi, T., Lindén, A., Mikkola-Roos, M., Tiainen, J., Below, A., Jukarainen, A., Laaksonen, T., Lehikoinen, A., Pessa, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2022: Suomen pesimälintujen suojeluarvot. – Linnut-vuosikirja 2021: 134–143.